

Dil : Osmanlı selikası içinde yine çok sade . Hamid deki ba'zı koyu terkibler , imale ve zihafılar bunda yoktur .

Şi'ir edası : Hamidi , (Makber) i çok okumakdan doğan ve her halile Hamide pek benzeyen bir şive . Öyle ki Hamidin i'cazlı ve baş döndürücü derinliklerini aldıktan sonra eski Osmanlı dilini bir az daha sadeleştirmek şartile geride kalan şey : Şekib Beyin « Huzuri Hil - katda » manzumesinden ibaretdir . Mefhum da : (Makber) deki fikirlerin mahdud bir parçasıdır .

İkinci fasıl : Birinci fasıldaki nazmın şart - larını muhtevîdir ...

« Ölü » nün veznindeki manzumelerde de aynı his ve muhakeme ve aynı tarzı beyan

hâkimdir . Kezâlık , aynı mefhumların başka başka şekillerde tekrürleri vardır .

Bu manzumelerin hepsinde şu müsterek hasısa var : Mefhum tekrürleri şeklinde teker - rür eden muhakemeler gide gide mu'ayyen bir gaye dogurmıyor , perâkende fikirler halinde kalıyor . Eserde « Vahdet » ve « Hareket » yoktur .

Benim görüşüm :

[Allah adâletli ve şefkatlidir , Öyle ise fa - ci'alara neden razı oluyor ?] diye mübayenetler içinde döğünüp çırpınacağımıza , kâ'inatı kat'î ve değışmez kanunlarile kabul etsek ve muz - lim saheleri bu müsbet ve mu'ayyen ziya ile aydınlatsak olmaz mı ?

17 - 5 - 1929

Feyzullah Sacid

TENKİD VE TAHLİL SÜTUNU

ÜLKER

Şa'iri Feyzullah Sacid B. S : 78. fi : 30 k.

Feyzullah Sacid Bey, sesi yeni duyulan bir şa'ir değildir . İki sene evvel Ömer Hayyam ın 591 ruba'isini manzum terceme ve neşr ettiği vakit onun himmet ve hizmeti, takdir olunmak lâzım gelmişti . Fakat bu güzel terceme, benim o zaman (İctihad) a yazdığım bir tahlil müs - tesna olarak, hemen hiç bir tanin hasıl etmeden sükût ve nisyan içine düştü . Meselâ

زان پیش کہ غمہات شبیخون آرند

فرمای ترا تابی کلکون آرند

تو زر نہ ای غافل نادان کہ ترا

در خاک نہند و باز بیرون آرند .

rubâ'isini bakınız ne kadar zarif terceme etmiştir :

Sana baskın yapmadan kara yüzü kederler

Emr et sana kırmızı şarabı getirsinler !

Sen altın değilsin ki seni gömdükten sonra

Toprakdan çıkarsınlar, ey akılsız derbeder .

Öldükten sonra dirilmek haşr ü neşr olmak akidesile eğlenen bu ruba'î bundan daha güzel terceme edilemezdi . Fakat bizde emekler böyle zayi' olur . Ömrünü **Kütah** ederek bunları terceme eden Feyzullah Sacid Bey de, bir hayli para sarf ederek bunu basan Cihan kitaphanesi

sahibi Mihran Efendi de hiç bir fayda ve hattâ hiç bir aferin bile görmemiştir . Evet biz de emekler böyle zayi' olur , halbuki bu emekler takdir olursa sarf olunacak emekler yüz kat, bin kat artar . Fransız dostlarımdan , vaktile Mısırdaki Fransanın konsolosu ve şimdi Merakiş Devletinin Sultan nezdinde müsteşarı bulunan müsteşar M. Arthur Guy, Hafız divanını naz - men diline terceme etdi . 278 sahifelik ilk cild tabi' Paul Geutner tarafından 1927 de basıldı . Hem terceme eden , hem basan maddî ve ma'nevî âzım istifade gördüler . Memleketimiz irfan ehline ne oldu! evvel böyle değildi . Bizde ilk hürriyyet ve vatan fikir ve muhabbetini telkin eden büyük adamımız , merhum **Namık Kemal** Beyin **Osmanlı Tarihi** nin ilk cüz'ü bir hafta içinde **yirmi bin** nusha satıldı ve merhum Ebuzziya Tevfik Bey bu cüz'ün ikinci tab'ını çıkarmak üzere iken mütevehhim Sultan Abdul Hamid , kendisine ver len bir jurnal üzerine kitabın ikinci başlığına mani' oldu . Bunun böyle oldu - ğunu bilenler çoktur . O zaman merhum Ebuzziya Tevfik Beyin yanında kâtib olan Hüseyin Efendi bunu yakından görenlerden ve berhayat olan - lardandır .

Fırat nehri Harputun yanından ve Şak-şak boğazından yirmi beş metre irtifa'ından dökülerek, asırlardan beri, akup gitmekdedir . 355 numaralı (İctihad)'ın **Beyaz Kömür** makalesinde izah ettiğim veçh ile bu sukutı meyah binlerce beyğir kuvvetinde elektrik **Energie** si husule getirmek isti'dadındadır . Bu su böyle akup gider . Halbuki bir az himmet ve dirayet ile tabi'atın, aleddevam zayi' olan bu kuvvetinden istifade ederek El'azizden Halebe kadar bütün kasaba ve köyleri tenvir etmek ve bunlara tahrik vasıtası vermek, Halebe kadar elektirkle işler bir demir yolu yapmak pek kolaydır . Bu hakikatı Umumî Harp esnasında sına'î ve iktisadî tedkik için Anadoluyu kolaçanlayan Alman elektrik mühendisleri ortaya koymuşlardı . İşte bizim ma'nevî kuvvetlerimiz , ya'ni akl , dımağ ve yürekden gelen kuvvetlerimiz de bu maddî, bu fizikî kuvvetlerimiz gibi güme gitmekdedir .

Bakınız edebî bir tahlil yazmak için elime aldığım kalem nasıl dağınık vadilere kaydı !

Feyzullah Saeid Beyin **Ülker** i fikrî bir energie, fikrî bir inşi'a' temsil ediyor .

Ülker şa'irin henüz çocukken ölen kızının adıdır . Baba şefkati onun yüreğinde alevle yaniyor ve terennüm ediyor :

Mavi gökler küçülmüş gülümsiyor gözünde

Sükût bir penbe gonçe açılmayan sözünde .

dedikten sonra şu satırları yazıyor :

KIZIM TOPRAKDA

Ölümünden bir ay evvel, kızım kucağımda, bir çift lâcivert gözle bana bakıyordu . O bakkarken, içinde, eşyanın iç yüzünü söyleyen bir ses , onun varlığını bana bu şiirle terennüm ediyordu .

Onu ben , bu nihayetsiz varlıklar içinde bulamadığım **Allahın** bana görünüşü sanıyordum . O görünüş yalanmış ki , yalan oldu ! Yaradışın güzelliklerini söyleyen yüzü, cennet gibi bir rü'ya iniş ; rü'ya oldu !

Şimdi o ay topraklarda gömülü ! Şimdi o lâcivert gözler , buzlu cam gibi donmuş , yerin karanlıkları içinden göklerin derinliklerine bakıyor :

« Ben , nurun gibi gülümsüyordum ; gülüm-sedikçe babama ve kâinata ebedî güzelliği söylüyordum .. Niçin , beni çürütme ve gülen dudaklarımı paralamak istedin? »

Diyor , ve beyaz bir tumureuk olan güzel vücudu beyaz bir örtü içinde iğrenç böceklerin hücumunu bekliyor !

Hem pıçak, hem ceza verirse Hâlik ,

Öldürene yazık, ölene yazık !

Ne katile hançer, ne de ceza ver !

Ne ölene sabır, ne de eza ver !

Adalet böyledir akla muvafık ,

Adalet budur ki Allaha lâıyk :

Bir damla göz yaşı , bir damlacık kan

Dökmeğe olmasın hilkatte imkân !

Ve koca **Sa'di** nin

بمردی که ملک سراسر زمین

نیر زد که خونی چکد بر زمین .

Beyti bülendini andırıyor .

Bu kıt'alarda Hayyam ın ruhu ve isyanı da var. **Düşünen Musiki** nin

Şerre de kadir olan Allaha kul olamam ,

Yalnız hayre kadir Allaha gidiyorum .

Karlı buzlu yollarda başım alev sarılı ,

Giceleri yakarak sabaha gidiyorum .

kıt'asının çâşnisini vermektedir .

Yoklukda ne rahat ne mes'ud idim

Ebedî bahtiyar pür sükût idim !

Niçin uyandırdın ağlatdın beni .

Allahı böyle istintak ediyor , ona ahlak dersi veriyor . Bense 1989 da Londra da yazdığım bir manzumeyi şu kıt'a ile nihayetlendirmişdim :

Şebi 'ademde sükûn perver ü gunude iken

Sürükledi beni bir mahşere kemendi hayat .

Hududsuz olan eşfakıma mücazaten

Hududi mevte oldum pranga bendi hayat .

İztirab adlı manzumesinde safdilâne :

Ne zamana kadar sürecekt zulum ?

Ne zamana kadar yakacak ateş ?

Ne zamana kadar yanacak güneş ?

Ne zaman geberüp gider bu ölüm ?

deyor , doğmanın ölüm ihtarı olduğunu şa'ir bilmek istemiyor . Ölümün tevellüd tarihile her

zaman alâkası olmayacağını şa'ir anlamak istemiyor. Şa'ir tabi'atda mantık ve gaye arıyor. Halbuki mantık insanların işidir. Gaye ve maksad mahdudların ve mahdudluğun işidir. Tabi'atın gayeleri yok belki merhaleleri vardır. Şa'ir yine şu'urile şu hükmü veriyor :

Eşyayı okusan bilinmez yine
Yazık hakikatin kitabı yokdur ,
Bu varlık boğulmuş sükût içine
Ebedî su'aldır cevabı yokdur .

Hülâsa **Ülker** de yavrusunu kayb eden bir kuşun yanık sesleri duyuluyor. Gözler yaşıyor . Bu hadise yürekden gelen seslerin eseri olur . Matemzede ve şa'ir babayı aynı zamanda hem ta'ziye, hem tebrik etmek vaz'iyetindeyiz . 7 Teşrini sani 1932 **AB. DJ.**

ŞİİR

ANNELER

Dal bir gün dedi ki tomureğuna :
— Tenimde bir yara işler gibisin ,
Titrerim rüzgârlar keder vermesin !
Anneler beşikten der çocuğuna :
— Acını görmesin gözüm âlemde ,
Teselli demeksin bana son demde !
Bütün ümitleri yel alır gider ,
Tomureuk açılır, sel alır gider ,
Anneler büyütür, el alır gider ..

Ahmet Kutsi

Laconique épopée

Les jours impétueux et les nuits nonchalantes
Marchèrent sur mon cœur comme sur le gazon
Où fleurirait la Mort par des blessures lentes
Et saignerait l'ennui tel un vide horizon .

Sur mes tempes en feu tes vibrances violentes
Vivent, ô souvenir, sinistre diapason ;
Mon âme s'engrandeuille et la bonne saison
De martyre verdit ses beautés accablantes .

Vois-tu ces vieux sanglots, amère solitude ?
Ton rebec soucieux et ta viole rude
Eparpillent des chants survivres de mon sang.

Comme l'albe éternel d'une vierge rêvée
S'étoile à l'infini mon regret renaissant,
Et mon silence pleure une ode inachevée .

AB. DJ.

GERİYE BAKIŞ

Bir yıldırım hızile ömrüm yılları aşdı ,
Ne sürurum pek çokdu ne gözlerim pek yaşdı .
Şimdi sükûn içinde coşmayan damarlarım ,
Kurudu bağçelerim , harab oldu bağlarım .
Penbe karanfillerim , beyaz tenli zanbaklar ,
Hangi vuslatın şimdi matemini sayıklar ?
Kim bilir kara toprak gözlerine perdemi ,
Mısra'ları bozulmuş kitabeler yerdemi .
Sevdanın rüzgârları hislerimi aldatdı ,
İçime diken saçdı gururumu kanatdı .
Başka bir şey çıkmadı gözlerimdeki yaşıdan ,
Bile bile bağırma basdığım kara taşdan .

İsmail Safa

SOLMAYAN GÜZELLİKLER :

انكس كه بايهدار بود خود نای نیست
هرگز کسی کلی پسر باغبان ندید .

Mayedar olan kimse kendisini gösterici olmaz.
Hiç bir kimse hiç bir zaman bağçevanın ba-
şında gül görmemiştir .

ز غیرت سوختم و ز شرم دودی بر نیاوردم
الهی آتش بر خانه باموس و ننگ افتد .

Gayretten yandım, utandığımdan duman
çıkarmadım. Allahın! namus ve haysiyyet
evine ateş düşdü .

پر تو بیکان نکیرد هر که بنیادش بد است
تربیت نا اهلرا چون کردکان بر کنبدست .

Fıtrati fena olana (yilerin nuru te'sir et-
mez. Nâ ehli terbiye etmek kubbe üstünde
cevizleri durdurmak istemek gibidir .

Emrazi Akliye Kongrası

Bu ayın altısında Bakır köyünde Akliye
hastahanesinde yapıldı . Mazhar Osman Bey
braderimiz ve sa'y arkadaşları çok cazib mü-
şahede ve tedkiklerini anlatdılar . Bundan bir
kaç sene evvel top taşındaki hali ile bu günkü
hali arasındaki fark müessesenin kat' etmiş
olduğu tekâmül yolunun büyüklüğünü sür'atla
anlatır . Sıhhiyye Vekilinin de Mazhar Osman
Beyin de himmetleri çok büyük olmuştur. Her
ikisini ve müessesenin genç şeflerini yürekden
tebrik ederiz .